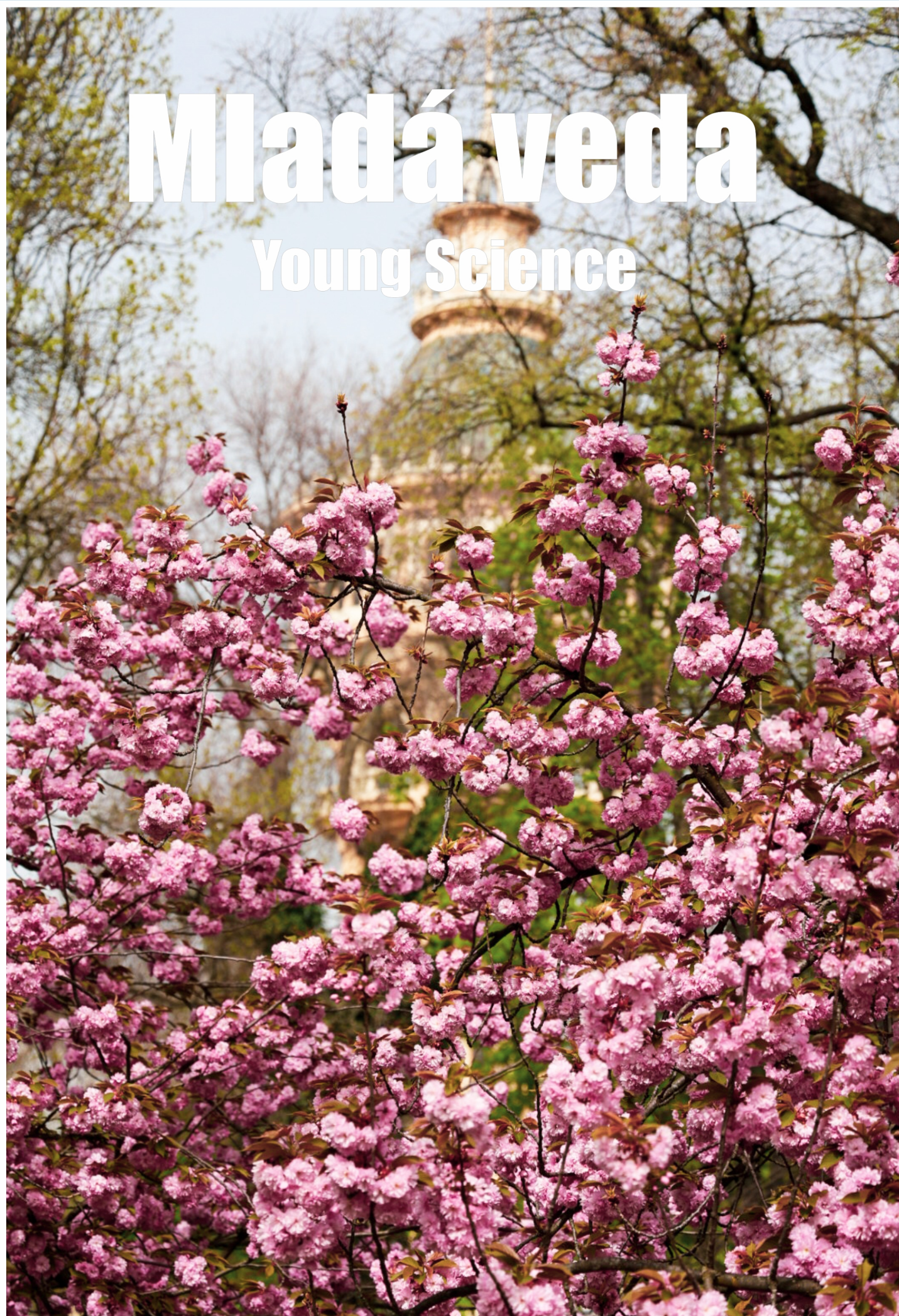

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 1, ročník 13., vydané v marci 2025

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Jar v Budapešti. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translitológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

ANALÝZA ÚROVNE VÝSKUMU DAŇOVÝCH A ÚČTOVNÝCH PODVODOV V GLOBÁLNO MERADLE

ANALYSIS OF THE LEVEL OF RESEARCH ON TAX AND ACCOUNTING FRAUD ON
A GLOBAL SCALE

Mária Jusková, Marta Miškufová, Mária Matijová¹

Autorky pôsobia ako odborné asistentky na Katedre financií, účtovníctva a matematických metód Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu, Prešovskej univerzity v Prešove. Mária Jusková sa vo svojej odbornej a vedecko-výskumnej práci venuje problematike účtovníctva a daní. Marta Miškufová sa vo svojej vedecko-výskumnej práci venuje aplikácii pokročilých metód vo finančno-ekonomickej analýze. Mária Matijová sa v rámci vedeckej činnosti zameriava na výskum cestovného ruchu s ohľadom na jeho udržateľný rozvoj a problematiku výkonnosti a financovania podnikov.

The authors are Assistant professors at the Department of Finance, Accounting, and Mathematical Methods, Faculty of Management and Business, University of Prešov in Prešov. Mária Jusková deals with accounting and taxes in her professional and scientific research. Marta Miskufová focuses on the application of advanced methods in financial-economic analysis. Mária Matijová focuses her scientific activity on tourism research, its sustainable development, and the issues of performance and financing of enterprises.

Abstract

The scale of fraud damaging the financial interests of the Slovak Republic, individual states within the European Union, or the global level is underestimated. In addition to controlling the efficient use of resources at the level of individual state budgets, attention must also be paid to the revenue side of the budget, where many unfair practices lead to the commission of economic crime. This paper aims to analyze the state and level of research on tax and accounting fraud at the global level. Bibliographic maps were created based on a bibliographic analysis in which articles exported from the Web of Science database, numbering 695, were entered. The United States of America and China confirmed the highest

---

¹ Adresa pracoviska: Ing. Mária Jusková, PhD., MBA, Mgr. Marta Miškufová, PhD., Ing. Mária Matijová, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu, Katedra financií, účtovníctva a matematických metód, Konštantínova 16, 080 01 Prešov,
E-mail: maria.juskova@unipo.sk, marta.miskufova@unipo.sk, maria.matijova@unipo.sk

contribution to research in the field. We also note a significant contribution to research on the subject at the level of the Slovak Republic.

Key words: tax fraud, accounting fraud, unfair business practices, bibliographical analysis

Abstrakt

Rozsah podvodov poškodzujúcich finančné záujmy Slovenskej republiky, jednotlivých štátov v rámci Európskej únie, či na globálnej úrovni je podceňovaný. Okrem kontroly efektívneho využívania zdrojov na úrovni jednotlivých štátnych rozpočtov je nutné venovať pozornosť aj príjmovej strane rozpočtu, v rámci ktorej existuje veľké množstvo nekalých praktík vedúcich k páchaniu ekonomickej trestnej činnosti. Cieľom príspevku je analyzovať stav a úroveň výskumu daňových a účtovných podvodov na globálnej úrovni. Na základe bibliografickej analýzy, do ktorej vstúpili články exportované z vedeckej databázy Web of Science v počte 695, boli vytvorené bibliografické mapy. Najvyšší príspevok do výskumu v danej oblasti jednoznačne potvrdili Spojené štáty americké a Čína. Konštatujeme tiež významný podiel na výskume riešenej problematiky na úrovni Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: daňové podvody, účtovné podvody, nekalé obchodné praktiky, bibliografická analýza

Úvod

Úlohou verejného sektora, ako súčasť národného hospodárstva je vytváranie verejných finančných fondov a ich následné prerozdelenie, aby boli zabezpečené verejné statky. Podstatou prerozdelenia je zabezpečiť jeho vysokú efektívnosť, so zámerom zmierňovať sociálne nerovnosti. Značne deficitné verejné rozpočty vyvolávajú potrebu znižovania verejných dlhov. Tento proces je možné zabezpečiť na jednej strane cestou znižovania výdavkov, alebo zlepšením výberu daní, čím dochádza k navýšeniu príjmovej časti rozpočtu. Jednou z možností ozdravovania verejných rozpočtov je poznanie mechanizmov využívaných na riadenie správy daní, legislatívnych noriem a upravujúcich predpisov. Významnú úlohu plní aj oblasť výskumu so zameraním na výber daní, jeho zlepšenie, daňové podvody súvisiace s ekonomickou trestnou činnosťou, ktoré sú následkom nekalých praktík využívaných v rámci podnikateľskej činnosti. Vzhľadom k budúcemu vývoju môžeme predpokladať skôr pesimistický scenár, v rámci ktorého sa daňové podvody stanú „veľkou výzvou“ tohto desaťročia pričom jeho hnacou silou bude prebiehajúca globalizácia, virtuálne trhy, virtuálna mena a globálne organizované akcie využívajúce sociálne siete aj za účelom páchania ekonomických trestných činov.

Ochrana finančných záujmov Európskej únie

Európska únia poskytuje veľký objem prostriedkov na celý rad projektov a programov. V záujme efektívneho využívania týchto európskych zdrojov uplatňuje prísne pravidlá s cieľom zabezpečiť dôslednú kontrolu používania finančných prostriedkov, ako aj transparentný a zodpovedný spôsob ich vynakladania. Dlhodobý rozpočet EÚ predstavujúci viacročný finančný rámec MFF (ang. multiannual financial framework) stanovuje limity finančných prostriedkov, ktoré môže EÚ investovať počas obdobia najmenej piatich rokov do rôznych oblastí politiky.

Financovanie z prostriedkov Únie je dostupné v rôznych podobách:

- granty – ľudia zvyčajne žiadajú o granty tak, že na základe „výzvy na predkladanie návrhov“ predložia svoje nápady na projekty,
- dotácie spravované vnútroštátnymi alebo regionálnymi orgánmi,
- úvery, záruky a kapitál ako formy finančnej pomoci na podporu politík a programov EÚ,
- úvery pre členské štáty EÚ a tretie krajiny,
- ocenenia pre víťazov súťaží v rámci programu Horizont Európa.

V rámci viacročného finančného rámca 2021 – 2027 podporuje EÚ financovanie viacerých programov rozdelených podľa okruhov a klastrov:

Okruh 1: Jednotný trh, inovácie a digitálna ekonomika

Okruh 2: Súdržnosť, odolnosť a hodnoty

Okruh 3: Prírodné zdroje a životné prostredie

Okruh 4: Migrácia a riadenie hraníc

Okruh 5: Bezpečnosť a obrana

Okruh 6: Susedstvo a svet

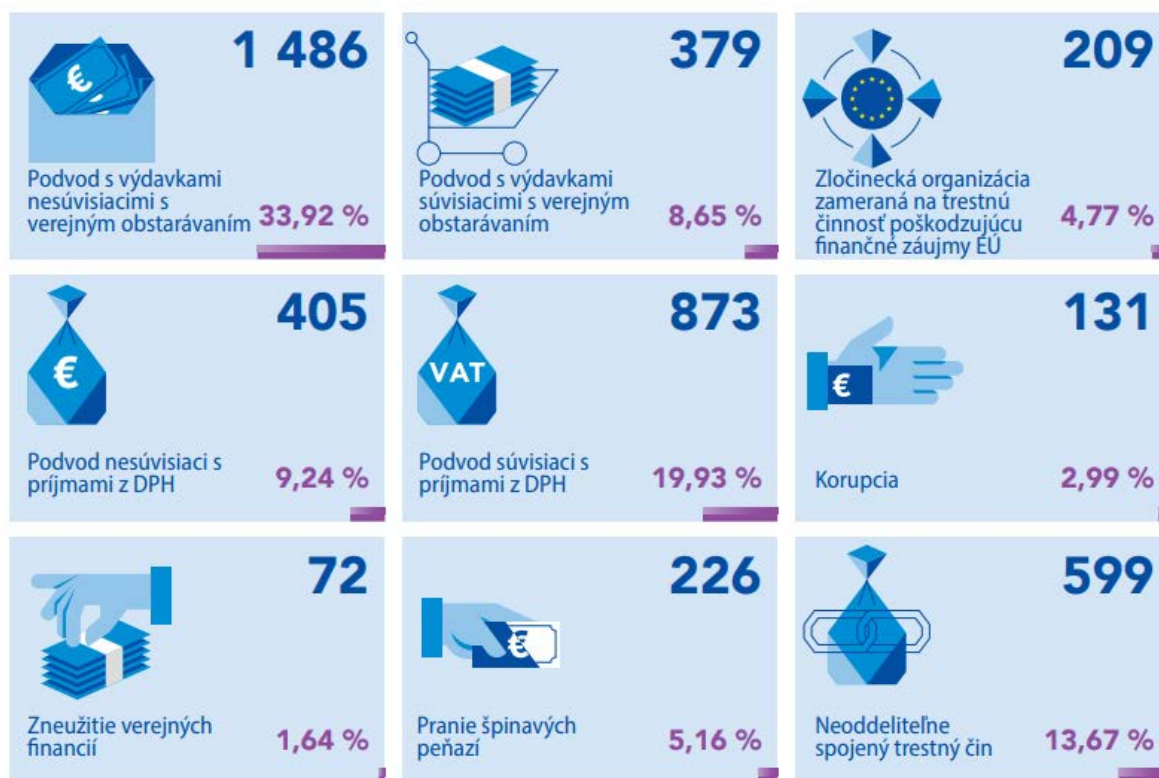
S cieľom zabezpečiť dôslednú kontrolu používania finančných prostriedkov, ako aj transparentný a zodpovedný spôsob ich vynakladania na financovanie projektov, podľa príslušnosti k predmetným okruhom 1 – 5, sú v rámci Európskej únie súčasne uplatňované prísne pravidlá. Európska únia v oblasti rozpočtovej kontroly vychádza z dvoch zásad:

- zabezpečenia riadneho vynakladania rozpočtu EÚ a ochrany finančných záujmov Únie,
- boja proti podvodom.

K právomociam Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) patrí: právomoc vyšetrovať podvody poškodzujúce rozpočet EÚ, korupciu a závažné pochybenia a vypracúvať politiku boja proti podvodom.

Európska prokuratúra (EPPO) vyšetroje, stíha a podáva žaloby v súvislosti s trestnými činmi ohrozujúcimi rozpočet EÚ. Na základe výsledkov predložených vo výročnej správe Európskej prokuratúry (EPPO 2024) je zjavné, že ku koncu roka 2023 dosiahla celkovo 1 927 aktívnych vyšetrovaní, pričom celková odhadovaná škoda pre rozpočet EÚ bola 19,2 miliardy eur – z toho 59 % predstavovali závažné cezhraničné podvody s DPH. V súvislosti s tým tento typ podvodu často zahŕňa sofistikované zločinecké organizácie, ktoré je takmer nemožné odhaliť na vnútroštátnej úrovni, pričom rozsah podvodov, ktoré závažne poškodzujú finančné záujmy Európskej únie, hlavne na príjmovej strane rozpočtu súvisí s intenzívnym zapojením skupín do organizovanej trestnej činnosti. Podľa EPPO zločinecké skupiny dokážu identifikovať medzery na konkrétnych trhoch, používať sofistikované techniky na páchanie trestných činov a ukrývanie majetku, majú prístup k službám profesionálnych sprostredkovateľov a maklérov na vysokej úrovni a k využívaniu finančných kanálov mimo oficiálneho finančného systému. Podľa predloženej správy úroveň ekonomickej trestnej činnosti sledovanej na úrovni EPPO, ktorá sa vzťahuje na Slovenskú republiku predstavuje 49 aktívnych vyšetrovaní s odhadovanou škodou na úrovni 514 mil. eur, pričom škody

spôsobené vyšetovaním podvodov v oblasti DPH predstavujú 285 mil. eur, čo je viac ako 55 %. Štruktúru podvodov vyšetovaných trestných činov podľa typu ponúka obrázok 1.

Obrázok 1 - Typológia počtu vyšetovaných trestných činov EPPO v rámci SR
Zdroj: spracované podľa Európska prokuratúra 2024

Cieľom Európskej únie spolu s členskými štátmi je chrániť svoje finančné záujmy a v spolupráci s Európskym úradom pre boj proti podvodom a Európskou prokuratúrou podporovať ich kroky v boji proti podvodom a nezrovnalostiam pri plnení rozpočtu Únie.

Mechanizmy boja proti podvodom Európskej únie

Od roku 2004 bol do praxe (Európsky parlament 2024) zavedený prvý program *Hercule I*, ktorý nahradili v určitom časovom slede inovované programy *Hercule II* (2007 – 2013) a *Hercule III* (2014 – 2020). Tento program boja proti podvodom bol riadený Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF). Ich cieľom bolo chrániť finančné záujmy EÚ bojom proti nezrovnalostiam, podvodom a korupcii, majúcim dosah na rozpočet EÚ. V súvislosti s viacročným finančným rámcom (2021 – 2027) je v platnosti *Nový program EÚ pre boj proti podvodom*, ktorého úlohou je vylepšiť program *Hercule III* a skombinovať ho s informačným systémom pre boj proti podvodom (AFIS) a systémom riadenia nezrovnalostí (IMS), ktoré riadi úrad OLAF.

AFIS je technická infraštruktúra na výmenu informácií týkajúcich sa podvodov medzi vnútroštátnymi správnymi orgánmi a administratívou EÚ poskytujúci nástroje na výmenu informácií a pomoc pri operačných činnostiach zameraných na odhaľovanie podvodov alebo korupcie.

IMS je elektronický systém na spoločné využívanie údajov, ktorý uľahčuje nahlasovanie nezrovnalostí v rôznych oblastiach a v súčasnosti ho využíva 35 krajín.

OLAF v rámci vyšetrovania poskytuje vyšetrovateľom a externým partnerom praktickú podporu pre digitálnu forenznú analýzu (identifikácia, získavanie, zobrazovanie, zhromažďovanie, analýza a uchovávanie digitálnych dôkazov).

K hlavným činnostiam úradu OLAF v oblasti formovania politiky boja proti podvodom patria:

- rozvoj komplexnej politiky a legislatívy boja proti podvodom,
- vykonáva analýzu na identifikáciu hrozieb a zraniteľnosti,
- poskytovanie odporúčaní oddeleniam Komisie, inštitúciám EÚ a orgánom, úradom a agentúram v súvislosti s opatreniami proti podvodom,
- zhromažďovanie informácií, ich zdieľanie prostredníctvom databáz a aplikácií,
- posilňovanie spolupráce s krajinami EÚ a krajinami mimo EÚ,
- zvyšovanie povedomia prostredníctvom seminárov, konferencií, školení.

Na posilnenie boja proti daňovým podvodom a únikom bol vytvorený *Akčný plán Komisie* ako súčasť balíka opatrení pre spravodlivé a jednoduché zdaňovanie

Ďalší nástroj: *Nový centrálny elektronický systém informácií o platbách* (od januára 2024) - má slúžiť na zaznamenávanie informácií o cezhraničných platbách v rámci EÚ, ako aj o platbách do tretích krajín alebo území, čím daňovým orgánom umožní monitorovať plnenie povinnosti v oblasti DPH pri cezhraničných dodaniach tovaru a poskytovaní služieb medzi podnikmi a spotrebiteľmi.

Od roku 2016 Komisia zaviedla *systém včasného odhaľovania rizika a vylúčenia*, ktorý sa používa na ochranu finančných záujmov EÚ odhaľovaním nespoľahlivých osôb a subjektov žiadajúcich o finančné prostriedky EÚ, alebo majúcich právne záväzky voči inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram EÚ.

Arachne - IT nástroj používaný na hĺbkovú analýzu údajov a obohacovanie údajov. Používa sa na administratívne kontroly a kontroly riadenia v oblasti štrukturálnych fondov a je schopný identifikovať príjemcov projektov, zákazky a dodávateľov, pri ktorých existuje riziko podvodov, konfliktu záujmov a iných nezrovnalostí.

Smernica o ochrane finančných záujmov 2017/1371 zvyšuje úroveň ochrany rozpočtu EÚ harmonizáciou vymedzení pojmov, sankcií a premlčacích lehôt trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy EÚ.

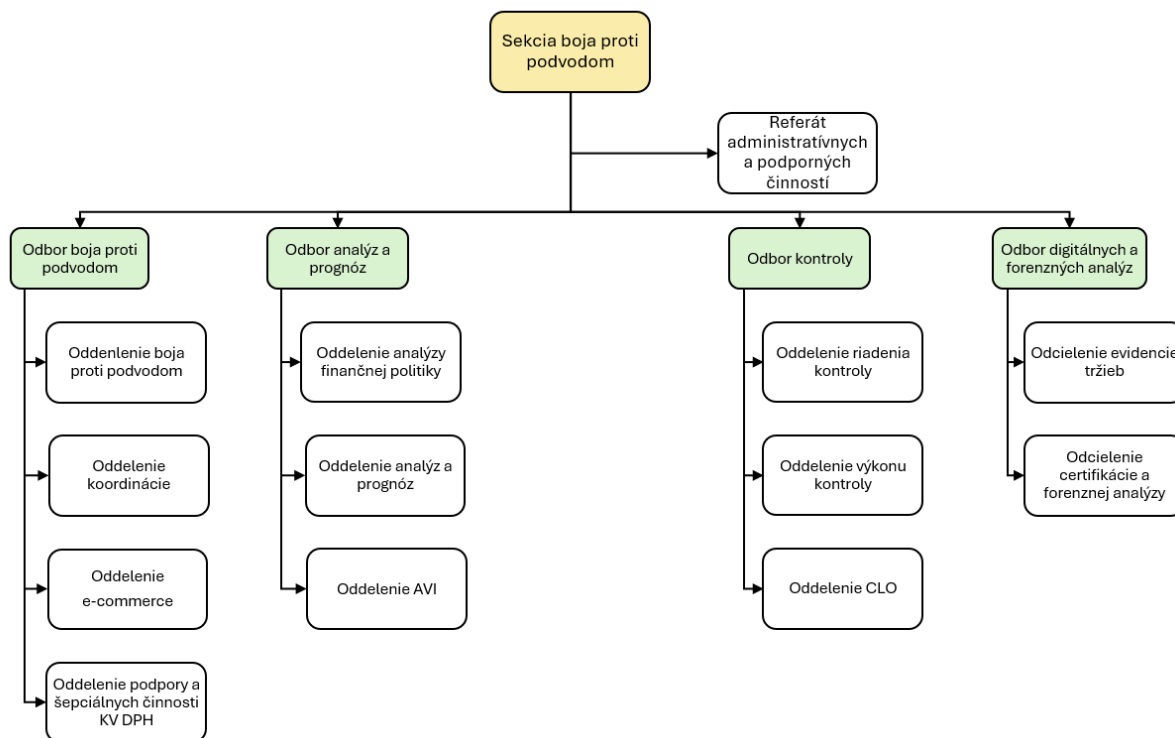
Finančná správa Slovenskej republiky

Riešeniu problematiky daňových, účtovných podvodov sa na úrovni SR venuje Finančná správa Slovenskej republiky, ktorá je orgánom štátnej správy SR. Činnosť FS SR upravuje zákon č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe v znení neskorších predpisov. Finančnú správu tvoria Finančné riaditeľstvo SR, colné úrady, daňové úrady a Kriminálny úrad finančnej správy. Hlavným poslaním finančnej správy je efektívnym výberom a správou cla a daní naplňať príjmovú časť štátneho rozpočtu SR a rozpočtu Európskej únie, ochrana ekonomických záujmov štátu a ochrana výdavkovej časti štátneho rozpočtu SR. FS SR následne:

- plní úlohy vyplývajúce z hlavného poslania finančnej správy, najmä v oblasti zamedzovania porušovania colných a daňových predpisov,

- vykonáva dohľad nad dodržiavaním všeobecne záväzných právnych predpisov, predpisov EÚ a medzinárodných zmlúv, ktorými zabezpečuje realizáciu obchodnej politiky, colnej politiky, daňovej politiky a spoločnej poľnohospodárskej politiky pri obehu tovaru v styku s tretími krajinami,
- vykonáva colný dohľad nad tovarom v rámci colného územia EÚ, v oblasti správy nepriamych daní, daňového dozoru nad tovarmi podliehajúcimi spotrebným daniam,
- vykonáva vzájomnú medzinárodnú pomoc a spoluprácu pri správe cla a daní a pri vymáhaní finančných pohľadávok,
- plní úlohy v oblasti colných taríf, colných sadzieb, colnej hodnoty, nomenklatúrneho zatried'ovania tovaru, pôvodu tovaru, štatistiky obchodu s tretími krajinami a obchodu medzi členskými štátmi EÚ,
- plní ďalšie úlohy ustanovené osobitnými predpismi.

Finančné riaditeľstvo SR je rozpočtovou organizáciou, ktorá vykonáva svoju pôsobnosť na celom území Slovenskej republiky. Sídлом Finančného riaditeľstva SR je Banská Bystrica. Colné úrady, daňové úrady a Kriminálny úrad finančnej správy sú preddavkovými organizáciami zapojenými na rozpočet Finančného riaditeľstva SR. V rámci organizačnej štruktúry FS SR je zriadená Sekcia boja proti podvodom, ktorej úlohou je zabezpečovanie činnosti v oblasti boja proti daňovým podvodom (Obrázok 2), riadenie výkonu kontrolnej činnosti daňových úradov a spolupráce v otázkach pôsobnosti sekcie. V kompetencii Sekcie boja proti podvodom je riadenie analytickej činnosti v oblasti plnenia príjmov štátneho rozpočtu za FSSR.

Obrázok 2 - Sekcia boja proti podvodom FS SR
Zdroj: Finančná správa Slovenskej republiky, 2024

Pri odhaľovaní daňových únikov, účtovných podvodov či iných foriem nekalého podnikania a ich následnom sankcionovaní nielen na Slovensku ale v rámci EÚ, či na globálnej úrovni je nutné vychádzať z legislatívy jednotlivých štátov a z tradície národného naturelu.

Riadenie a správa daní

Účtovné a daňové podvody sú vysoko neetickou manažérskou činnosťou s výrazným negatívnym vplyvom na zainteresované strany, ktorá môže poškodiť vyhlíadky dlhodobej udržateľnosti podniku. Odhaľovanie daňových podvodov je hlavným cieľom prakticky všetkých daňových úradov v záujme maximalizácie príjmov a udržania vysokej úrovne dodržiavania predpisov. Podvody na daniach predstavujú závažný hospodársky a celospoločenský problém, ktorý nežiaduco ovplyvňuje daňové príjmy štátneho rozpočtu a tým aj plnenie základných funkcií štátu. Daňové úniky sú problémom národného významu pre vlády na celom svete, pretože rozdiel medzi dlžnými daňami z príjmu a vyberanými daňami z príjmu – „daňová medzera“ – sa neustále zväčšuje (OECD 2019). Závažnosť problému naznačujú aj aktivity Európskeho parlamentu v intenciách koordinácie stratégie členských štátov s cieľom zlepšiť boj proti daňovým podvodom, či už legislatívnymi alebo inými právnymi opatreniami. Je zjavné, že existujú početné štúdie dokumentujúce mechanizmus správy a riadenia spoločností pri vymáhaní daní (Amiram a kol. 2018; Desai a kol. 2007; Guedhami a Pittman 2008). Mason a Williams (2022) zistili, že efektívne vymáhanie daní znižuje pravdepodobnosť účtovných podvodov a organizačná štruktúra daňových úradov môže výrazne ovplyvniť efektívnosť daňovej exekúcie a ďalej ovplyvniť úlohu daňovej exekúcie pri vykonávaní mechanizmov správy a riadenia spoločností. Podľa Šimonovej (2017) daňou rozumieme právny a ekonomický inštitút, ktorý disponuje charakteristickými znakmi, peňažné plnenie, ktoré je ukladané štátom taxatívne a je určené daňovým subjektom na základe zákona. Predstavuje spravidla opakujúce sa peňažné plnenie s vopred stanoveným termínom a slúži na úhradu štátnych alebo iných verejných potrieb. Jeden z popredných autorov pre etiku daňových únikov R. W. McGee (2012), definuje zdaňovanie ako „povinné prevzatie majetku vládou“. Vzhľadom na značný pokrok v oblasti daňových a účtovných podvodov je potrebné komplexné teoretické usporiadanie výskumu spolu s analýzou trendov, ktoré rozpracovali autori Brazel a kol. (2020), Cohen a kol. (2017), Cumming a kol. (2016) a ďalší. Na základe výsledkov ich výskumov konštatujeme potrebu analýzy zameranej na techniky odhaľovania podvodov, odmeňovanie vedúcich pracovníkov, posudzovanie rizík podvodov v procesoch auditu, forenzné účtovníctvo, riadenie spoločností a rôzne témy týkajúce sa vrcholového manažmentu (Yu a Rha 2021). Platenie daní sa historicky pokladá za povinnosť, ktorej sa chce daňový subjekt vyhnúť pričom základným motívom vzniku daňových únikov a podvodov je rozpor medzi záujmom štátu inkasovať daň a záujmom daňových subjektov minimalizovať svoju daňovú povinnosť. Zo strany daňových subjektov, najmä tých, ktorí vykonávajú podnikateľskú činnosť, vždy bude snaha minimalizovať svoje daňové povinnosti. Daňový únik alebo daňový podvod podľa výkladov v literatúre nie je vždy chápaný rovnako. Martinez (1995, s. 6) vysvetľuje, „že práve terminologická nepresnosť a rozmanitosť je dôsledkom daňových deliktov“.

Daňový únik zahrňuje v sebe legálny alebo oprávnený únik ale tiež aj nezákonný podvod. Legálny rovnako aj nelegálny daňový únik je vyhýbanie sa daňovej povinnosti v

medzinárodnom meradle, ale i v rámci jednej krajiny a to je vždy podvod voči daňovým zákonom. Daňový únik je vo všeobecnosti charakterizovaný ako neplnenie si daňovej povinnosti v rozpore so zákonom. Ide o rôzne nelegálne opatrenia, pri ktorých sa daňová povinnosť zatajuje prípadne ignoruje. To znamená, že daňovník zaplatí menšiu daň, ako mu vyplýva zo zákona tým, že určité príjmy alebo informácie zatajuje pred daňovými orgánmi. Podľa Babčáka (2018) daňový únik (tax evasions) predstavuje akýsi protest daňových subjektov voči daňovému zaťaženiu firiem a obyvateľstva. Daňovníci stále vidia zbytočné, obrovské zadlžovanie štátu, masívne prejavy nehospodárnosti, pomalé a minimálne riešenie korupcie alebo neodborné až diletantské politické riadenie. Autori Karfíková a Karfík (2015) prezentujú názor, že daňový únik je pojem zastrešujúci všetky ostatné (daňový podvod, daňová optimalizácia a pod.) a predstavuje výslednicu týchto konaní, pričom sa môže jednať nielen o konania, ktoré sú v súlade s právom (secundum et intra legem), ale aj konania, ktoré sú v rozpore so zákonom. Z toho vyplýva aj klasifikácia nelegálnych daňových únikov na neúmyselné a úmyselné (Šimonová 2017). Nezákonný resp. nelegálny daňový podvod sa vyskytuje vo forme (Harumová a Kubátová 2006) zatajovania určitej časti majetku daňového subjektu, zatajovania niektorých príjmov alebo nadhodnotenia daňových výdavkov. Pokiaľ hovoríme o daňovom úniku treba poznamenať, že ide o pojem pomerne frekventovaný, aj keď z pohľadu práva nie úplne a dostatočne zrejme zadefinovaný. Daňové úniky a účtovné podvody môžu podľa Yu a Rha (2021) zničiť spoločnosti a zničiť životy zamestnancov a investorov. Autori konštatujú, že čím viac transakcií spoločnosti zaznamenajú, tým zložitejší musí byť účtovný systém, aby vyhovoval požadovaným štandardom. Napriek svojej užitočnosti a pohodliu môže mať komplikovaný systém za následok viac účtovných chýb a podvodov. V tejto súvislosti je mimoriadne dôležité proaktívne odhaľovať a systematicky riadiť podvodné účtovníctvo.

Daňový podvod je trestná činnosť páchaná firmou alebo daňovým poplatníkom, ktorý úmyselne manipuluje s daňovými údajmi s cieľom pripraviť daňové úrady alebo vládu o peniaze vo svoj vlastný prospech. Hranica medzi daňovými podvodmi a vyhýbaním sa daňovým povinnostiam je sivá oblasť, závisí od času a spoločnosti a v každom jednotlivom prípade si vyžaduje osobitnú pozornosť (Lenz 2016). Faktom je, že vždy, keď sa objavia finančné šance, vznikne riziko, že sa zaktivizujú daňoví zradcovia, ktorí sa úmyselne vyhýbajú daňovej povinnosti, čím páchajú daňové trestné činy a čo vedie k nárastu ekonomickej trestnej činnosti. Daňové podvody môžu mať v praxi rôznu podobu, pričom môže ísť najmä o podvody súvisiace s cezhraničnými transakciami (napr. karuselové podvody, podvody spojené s plnením či neplnením registračnej povinnosti pre DPH, podvody pri vedení účtovníctva, nadmerný odpočet DPH, vrátky DPH a iné). Organizácia Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) definuje termín „occupational fraud“ (voľne preložené ako zamestnanecký podvod) ako využitie povolania pre vlastné obohatenie s pomocou výslovného zneužitia alebo nesprávneho použitia zdrojov a majetku spoločnosti zamestnanca. Rozlišuje tri kategórie podvodov (ACFE 2014): *Sprenevera aktív* - sú to tie praktiky, pri ktorých tvorca podvodu kradne alebo zneužíva zdroje spoločnosti. Medzi tie sa radia najmä cash skimming (prakticky krádež hotovostných príjmov spoločnosti, osoba takto konajúca tento príjem nevykáže, a peniaze použije na osobné účely, nevykazovaním príjmu sa teda dopúšťa aj daňového podvodu), ďalej falšovanie dokladov o nákladoch, ale aj falšovanie

príjmov. *Korupcia* - sú to postupy zahŕňajúce použité zamestnancovho vplyvu v obchodných transakciách a to takým spôsobom, ktorý porušuje jeho povinnosti voči zamestnávateľovi za účelom dosiahnutia obohatenia alebo prospechu pre seba samého, alebo pre iných. Za takéto praktiky sa považujú úplatky, vydieranie a konflikt záujmov. *Manipulácia účtovných výkazov* - sú to také praktiky, pri ktorých dochádza k vedomému nesprávnemu vykazovaniu, skresľovaniu alebo vynechávaniu dôležitých informácií vo finančných výkazoch spoločnosti. Podvodná manipulácia s výkazmi je typom podvodu, ktorý spôsobuje najzávažnejšie finančné škody spomedzi vymenovaných troch kategórií (ACFE 2014). Autor Samko (2015) uvádza a to v súvislosti s trestným činom daňového podvodu a trestným činom skrátenia dane a poistného, že ich spoločným znakom je podvodný charakter, ktorý spočíva v tom, že páchatel týchto trestných činov uvádza správcu dane, ktorý reprezentuje štát do omylu. Podľa Popoviča (2018) sa *daňová špekulácia* zakladá na vhodnom využívaní zákonných nástrojov, inštitútov a vo využívaní medzier v daňových právnych predpisoch, v presunoch podnikateľskej činnosti do daňových rajov, ako aj vo využívaní ďalších možných legitímnych prostriedkov na základe daňovo-účtovných a právnych vedomostí. Podľa Stieranku a kol. (2016) daňová špekulácia, daňová alchymia sú pojmy odvodené od vymedzenia burzovej špekulácie. Cieľom daňovej špekulácie je tiež daňová úspora a minimalizácia odvodov dane zo strany daňového subjektu. Akýmsi subsystémom daňovej optimalizácie je *daňová medzera* predstavujúca medzeru v daňovo-právnych predpisoch, ktorá je častým dôvodom daňových únikov. Vyspelé krajiny podľa Šimonovej (2017) v snahe o zmenšovanie daňovej medzery využívajú: zrážkové dane, zdaňovanie spoločnosti podľa miest odkiaľ je riadená a vznikla stála prevádzkareň, prevod majetku a premiestnenie sídla spoločnosti, príp. časti jej aktivít, kumuláciu ziskov v dcérskych spoločnostiach, politiku umelých cien, prevod príjmu na iný druh výnosu, dohody o zamedzení dvojitého zdanenia, či administratívne metódy.

Digitálna éra a možnosti eliminácie daňových a účtovných podvodov

Digitálna transformácia má za následok rozsiahle zmeny v oblasti účtovníctva súvisiace s odhaľovaním a prevenciou účtovných podvodov. Zatiaľ čo predchádzajúce technológie na odhaľovanie účtovných podvodov nedokázali komplexne zväziť rôzne faktory ľudského správania a potenciálne riziká, nové digitálne forenzné technológie, ako je analýza veľkých dát a umelá inteligencia, zohrávajú kľúčovú úlohu pri prevencii, odhaľovaní a reagovaní na účtovné škandály na základe obrovského množstva údajov, ktoré používajú. Pre odborníkov z praxe sa otvárajú nové témy súvisiace s technológiami odhaľovania účtovných podvodov, ako sú umelá inteligencia, veľké dáta, blockchain a strojové učenie. Veľké dáta dokážu odhaliť chyby vo finančných výkazoch a podvody spáchané organizáciami a audítormi, pretože umelá inteligencia dokáže odhaliť fiktívne operácie rýchlejšie ako audítori, ktorí manuálne kontrolujú 10 % výkazov, výdavkov (Li a kol. 2019). Nedávny výskum sa tiež zamerail na navrhnutie nového modelu odhaľovania podvodov pomocou strojového učenia. Bao a kol. (2020) zameraili svoj výskum na navrhnutie nového modelu odhaľovania podvodov, v rámci ktorého zaviedli nový model predpovedania podvodov pomocou strojového učenia, zatiaľ čo existujúce štúdie používali logistické regresné modely založené na finančných pomeroch. Autori Brown a kol. (2020) tiež aplikovali strojové učenie na zachytenie relevantných tém pri analýze finančných výkazov na odhalenie účtovných

podvodov. Keďže výskum účtovných podvodov s použitím umelej inteligencie je zatiaľ dosť obmedzený, výskumníci čoraz viac využívajú strojové učenie na odhaľovanie podvodov vo finančných výkazoch a dokazujú, že ich prístupy sú robustnejšie ako modely logistickej regresie. Je možné očakávať, že vzhľadom na štvrtú priemyselnú revolúciu bude v tejto oblasti potrebný ďalší výskum, ktorý bude zodpovedať ére digitalizácie a umelej inteligencie a povedie k eliminácii daňových a účtovných podvodov.

Ciel' a metodológia

Zámerom príspevku je analyzovať stav a úroveň výskumu daňových a účtovných podvodov na globálnej úrovni. Do bibliografickej analýzy realizovanej na globálnej úrovni boli vybrané publikácie exportované z databázy Web of Science. Za účelom analýzy boli definované kľúčové slová súvisiace s danou problematikou - do dopytovacieho príkazu pre možnosť téma (Topic) s využitím Booleovského operátora OR (alebo) v takejto štruktúre: „accounting fraud“ OR, „tax fraud“ OR, „unfair business practices“. Vstup do bibliografickej analýzy tvorilo 695 článkov. Bibliografické mapy boli vytvorené prostredníctvom programu VOSviewer, so zameraním na krajiny a na výskyt kľúčových slov v rámci skúmanej problematiky.

Výsledky a diskusia

Bibliografická analýza zameraná na problematiku daňových a účtovných podvodov, v rámci ktorej sa analýze podrobilo 695 článkov, priniesla výsledky na úrovni krajín a ich chronologického vstupu do výskumu v rámci sledovanej oblasti.

Bibliografická analýza výskumu daňových a účtovných podvodov na úrovni krajín

Ako prvý bol analyzovaný výskyt krajín, ktoré sa venujú danej problematike. Krajina bola zaradená do analýzy len v prípade, ak s jej afiliáciou bolo spojených aspoň 10 publikácií venovaných skúmanej problematike. Obrázok 3 demonštruje bibliografickú mapu, ktorá klasifikuje 6 farebne odlišných klastrov a 18 spolupracujúcich krajín. Rozlohou väčší bod na mape reprezentuje vyšší príspevok krajiny v rámci daného výskumu a hrúbka spojnice mieru vzájomného výskytu kľúčových slov. Z realizovanej bibliografickej analýzy vyplynula klasifikácia krajín do jednotlivých klastrov.

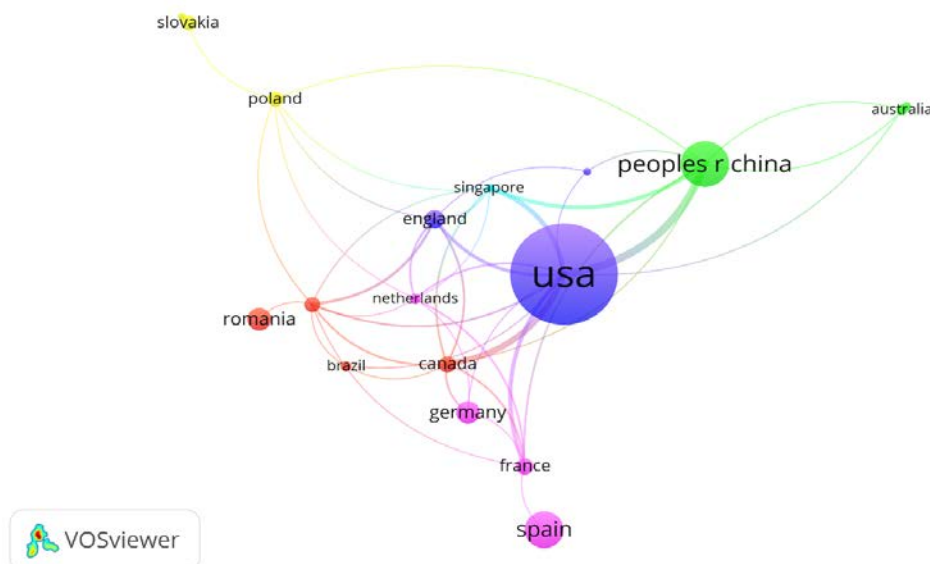
Klaster	Zastúpenie krajín
<i>Červený klaster</i>	<i>Brazília, Kanada, Taliansko, Rumunsko</i>
<i>Ružový klaster</i>	<i>Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Španielsko,</i>
<i>Zelený klaster</i>	<i>Austrália, Indonézia, Čína,</i>
<i>Žltý klaster</i>	<i>Česká republika, Poľsko, Slovensko,</i>
<i>Fialový klaster</i>	<i>Veľká Británia, Južná Kórea, USA,</i>
<i>Modrý klaster</i>	<i>Singapur,</i>

Tabuľka 1 - Štruktúra klastrov na úrovni krajín

Zdroj: vlastné spracovanie

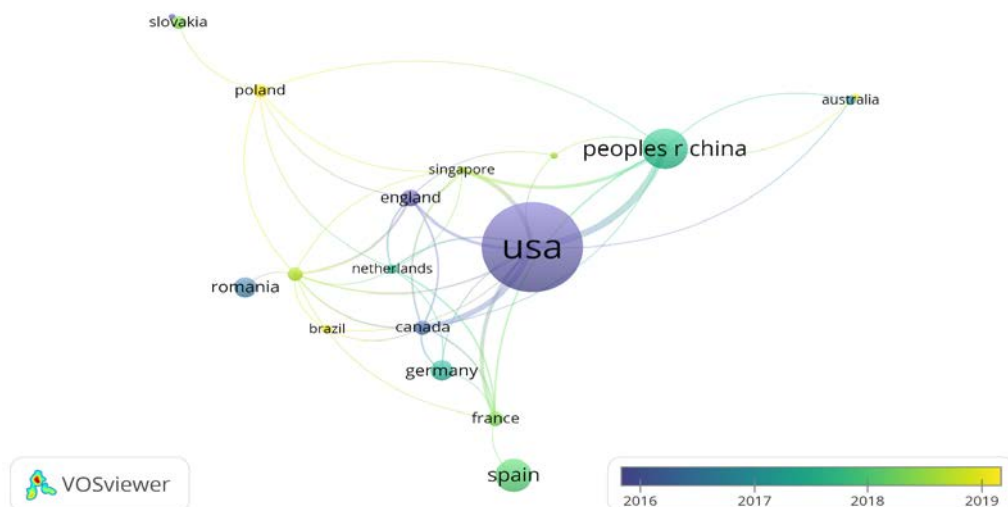
Z mapy (Obrázok 3) vidíme, že najväčší podiel výstupov analyzujúcich daňové podvody, účtovné podvody a nekalé praktiky podnikania majú krajiny: USA a Čína, čo má reálne

opodstatnenie súvisiace s počtom obyvateľov a úrovňou financovania výskumných projektov. Intenzita prepojenia jednotlivých krajín v rámci klastra znázornená hrúbkou spojnic, vykazuje v našom prípade výrazné väzby medzi slovami na základe miery ich vzájomného výskytu v krajinách - USA a Čína.

Obrázok 3 - Bibliografická mapa výskytu krajín
Zdroj: vlastné spracovanie v programe VOSviewer

Západoeurópske krajiny tvoria ružový klaster, ktorý je zastúpený 4 krajinami, z ktorých najvýraznejší podiel na zmieňovanom výskume patrí Španielsku. Stredoeurópske krajiny sú súčasťou žltého klastra, v ktorom majú zastúpenie tri krajiny V4: Slovensko, Poľsko a Česko. Z uvedeného je zjavné, že problematika výskumu účtovných a daňových podvodov je živá aj na úrovni SR, čo hodnotíme pozitívne vzhľadom k možnostiam ich eliminácie, čo by v budúcnosti mohlo zlepšiť výber daní a stabilizovať verejný rozpočet. Bibliografická mapa výskytu krajín v čase (obrázok 4) prezentuje krajiny, venujúce sa výskumu danej problematiky v období 2016 - 2019.

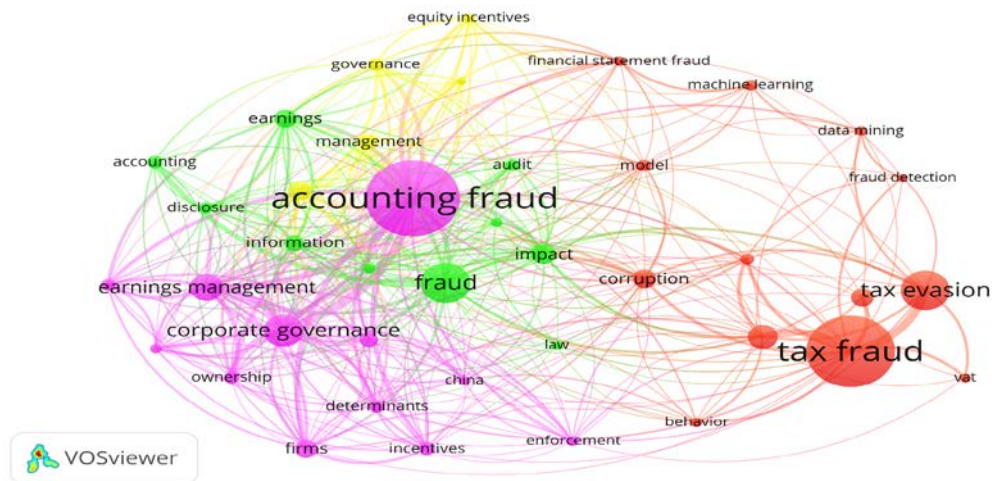

Obrázok 4 - Bibliografická mapa výskytu krajín v čase
Zdroj: vlastné spracovanie v programe VOSviewer

Z obrázku je zjavná chronologická postupnosť zapájania sa jednotlivých krajín do predmetného výskumu. Ku krajinám, ktoré sa danej problematike začali venovať na začiatku sledovaného obdobia od roku 2016 patria: USA, Kanada, Veľká Británia. Postupne sa do tejto oblasti výskumu zapájali krajiny ako Austrália, Rumunsko, Čína, v roku 2018 Španielsko, Francúzsko, Slovensko a v roku 2019 nasledovalo Poľsko. Je teda zjavné, že Slovensko patrí ku krajinám, v ktorých sa výskumu problematiky daňových a účtovných podvodov venuje pozornosť, čo predpokladá možnosti ich eliminácie spojenej so zlepšením príjmovej strany štátneho rozpočtu.

Bibliografická analýza výskumu daňových a účtovných podvodov podľa kľúčových slov

V druhej časti bola bibliografická analýza zameraná na výskyt kľúčových slov v rámci danej problematiky. Kľúčové slovo bolo zaradené do analýzy, ak sa v podkladových článkoch vyskytovalo aspoň 10-krát. Obrázok 5 ponúka priestorovú vizualizáciu pojmov a väzieb medzi nimi, na základe čoho boli klasifikované 4 farebne odlíšené klaster. Väčší bod na mape reprezentuje častejší výskyt kľúčového slova a väzby medzi kľúčovými slovami sú reprezentované váhou (silou) na základe miery vzájomného výskytu. Najvyššiu váhu má pojem „accounting fraud“, ďalej sú to slová „tax fraud“, „tax evasion“, „fraud“.

Obrázok 5 - Bibliografická mapa výskytu kľúčových slov
Zdroj: vlastné spracovanie v programe VOSviewer

<i>Klaster</i>	<i>Kľúčové slová</i>
<i>Červený klaster</i>	<i>behavior, corruption, data mining, evasion, financial statement fraud, fraud detection, machine learning, model, tax compliance, tax evasion, tax fraud, taxation, vat,</i>
<i>Ružový klaster</i>	<i>accounting fraud, china, corporate governance, determinants, earnings management, enforcement, firms, incentives, market, ownership, quality, restatements,</i>
<i>Zelený klaster</i>	<i>accounting, audit, consequences, disclosure, earnings, fraud, impact, information, law, trust,</i>
<i>Žltý klaster</i>	<i>compensation, equity incentives, governance, management, performance</i>

Tabuľka 2 - Klasifikácia kľúčových slov do klasterov
Zdroj: vlastné spracovanie

najdiskutovanejšie kľúčové slová z podkladových článkov v sledovanom období ku ktorým patria: accounting fraud (účtovný podvod), tax fraud (daňový podvod), tax evasion (daňový únik) a fraud (podvod). Analýza výskytu kľúčových slov v rámci výskumu podrobených vedeckých článkov potvrdzuje, že problematika podvodov v rámci daní, vedenia účtovníctva a nekalého podnikania predstavuje globálny problém, ktorý si zaslúži hľadanie riešení na medzinárodnej úrovni.

Záver

Systematizácia poznatkov týkajúcich sa výskumu problematiky daňových a účtovných podvodov vytvára dobrý základ pre nachádzanie možnosti eliminácie týchto nekalých praktík, ktoré negatívne ovplyvňujú verejné rozpočty krajín. Zámerom príspevku bolo analyzovať stav a úroveň výskumu daňových a účtovných podvodov na globálnej úrovni. Rozsah podvodov poškodzujúcich finančné záujmy jednotlivých krajín nielen v rámci Európskej únie, ale aj v globálnom meradle je obrovský. Konštatujeme, že napriek obtiažnosti odhaľovania ekonomických trestných činov existujú mnohé vedecké štúdie skúmajúce zmieňovanú problematiku, pričom poznanie súvislosti a nových metód môže viesť k zabezpečeniu efektívnejšieho výberu daní, tiež k eliminácii podvodov nielen na úrovni ekonomík štátov, ale aj v globálnom meradle. Budúcnosť výskumu problematiky daňových a účtovných podvodov a nekalého podnikania dáva prísľub v zrýchlení a zjednodušení odhaľovania únikov pomocou nástrojov ako sú umelá inteligencia, veľké dáta, blockchain a strojové učenie.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. Ing. Sylvia Jenčová, PhD.*

Použitá literatúra

1. ACFE, 2014. Report to the nations on occupational fraud and abuse: Global Fraud Study. [online]. [cit. 2025. 02. 17]. Dostupné z: <http://www.acfe.com/rtnn-download-2014.aspx>
2. AMIRAM, Dan, et al., 2018. How are analysts' forecasts affected by high uncertainty? In: *Journal of Business Finance & Accounting*, 2018, 45.3-4: 295-318.
3. BABČÁK, V. a kol., 2018: *Daňové úniky a daňové podvody a právne možnosti ich predchádzania (inštitútmi daňového, obchodného a trestného práva)*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 472. ISBN 978-80-8152-661-9.
4. BAO, Y., KE, B., LI, B., YU, Y. J., a ZHANG, J., 2020. Detecting accounting fraud in publicly traded US firms using a machine learning approach. In: *Journal of Accounting Research*, 58(1), 199-235.
5. BRAZEL, J. F., LUCIANETTI, L., a SCHAEFER, T. J., 2021. Reporting concerns about earnings quality: An examination of corporate managers. In: *Journal of Business Ethics*, 171, 435-457.
6. BROWN, N. C., CROWLEY, R. M., a ELLIOT, W. B., 2020. What are you saying? Using topic to detect financial misreporting. In: *Journal of Accounting Research*, 58(1), 237-291.
7. COHEN, J., DING, Y., LESAGE, C., a STOLOWY, H., 2017. Media bias and the persistence of the expectation gap: An analysis of press articles on corporate fraud. *Journal of Business Ethics*, 144, 637-659.
8. CUMMING, D., HOU, W., A LEE, E., 2016. Business ethics and finance in greater China: Synthesis and future directions in sustainability, CSR, and fraud. In: *Journal of business ethics*, 138, 601-626.
9. DESAI, Mihir A.; DYCK, Alexander; ZINGALES, Luigi. 2007. Theft and taxes. In: *Journal of financial economics*, 84.3: 591-623.

10. EURÓPSKY PARLAMENT, 2024. *Boj proti podvodom a ochrana finančných záujmov Európskej únie*. [online]. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/section/188/financovanie>
11. EURÓPSKA PROKURATÚRA, 2024. *Výročná správa Európskej prokuratúry 2023*. [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2024-06/EPPO_Annual_Report_2023_PDF_SK_0.pdf
12. EUROPEAN UNION, 2017. *EUR-Lex. Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law*. [online]. [cit. 2025-02-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>
13. FINANČNÁ SPRÁVA SR, 2024. *Schéma organizačnej štruktúry FR SR* [online]. [cit. 2025-02-06]. Dostupné z: https://www.financnasprava.sk/_img/pfsedit/Dokumenty_PFS/Financna_sprava/Predstavitelia/OP_FR_SR/2024/2024.05.10_OS_FRSR_schema.pdf
14. GUEDHAMI, Omrane; PITTMAN, Jeffrey, 2008. The importance of IRS monitoring to debt pricing in private firms. In: *Journal of Financial Economics*, 90.1: 38-58.
15. HARUMOVÁ, A., a K. KUBÁTOVÁ, 2006. *Dane podnikateľských subjektov*. Bratislava: Poradca podnikateľa, ISBN: 80-88931-55-X
16. KARFIKOVA, M., a Z. KARFIK,.; 2015. *Předchádzení daňovým únikům v ČR*. In: *Daňové právo vs. daňové podvody a daňové úniky: nekonferenčný zborník vedeckých prác*. I. diel. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v KE, 2015. s. 255. ISBN 978-80-8152-303-8.
17. LENZ, Hans-J., 2016. *Tax Fraud and Investigation: A Framework for a Knowledge Based Methodology*. In: *International Conference on Information Systems Security and Privacy*. Cham: Springer International Publishing, p. 3-13.
18. LI, C., HAOHAO, S., a MING, F., 2019. Research on the impact of artificial intelligence technology on accounting. In *Journal of physics: conference series* . Vol. 1486, No. 3, p. 032042. IOP Publishing
19. MARTINEZ, J.C., 1995. *Daňový únik*. Praha: Nakladatelství HZ, ISBN 80-901918- 3-5.
20. MASON, Paul; WILLIAMS, Brian., 2022. Does IRS monitoring deter managers from committing accounting fraud? In: *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 2022, 37.3: 700-722.
21. MCGEE, R. W., et al., 2012. *The Ethics of Tax Evasion*. New York: Springer, 2012, 978-1-4614- 1287-8.
22. OECD, 2019. *Combating tax crimes more effectively in APEC economies*. Organisation for Economic Co-operation and Development and Asia-Pacific Economic Cooperation. [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/crime/combating-tax-crimes-more-effectively-in-apec-economies.htm>
23. POPOVIČ, A., et al., 2018: *Iniciatívy EU pri predchádzaní daňovým únikom a daňovým podvodom a ich implementácia do vnútroštátneho právneho poriadku*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 80. ISBN 978-80-8152-633- 6
24. SAMKO, P., 2015. *Daňové podvodné konania a ich dokazovanie*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. s. 13. ISBN 978-80-8168-262-9.
25. STIERANKA, J., M. SABAYOVÁ., a J. ŠIMONOVÁ, 2016: *Daňové úniky a daňová kriminalita v SR*. Bratislava: EPOS, 2016, s. 359. ISBN 978-80-562-0147-3.
26. ŠIMONOVÁ, J., 2017. *Daňové úniky v Slovenskej republike (možnosti ich eliminácie vybranými opatreniami)*. Bratislava: Wolters Kluwer, s.176. ISBN 9788081686030.
27. YU, S. J., a RHA, J. S., 2021. Research trends in accounting fraud using network analysis. In: *Sustainability*, 13(10), 5579.
28. Zákon č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe v znení neskorších predpisov

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189